

GEESTEN IN VERWARRING

26 januari 1973

Goedenavond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar, denk dus zelf aan alles wat besproken zal worden. Vandaag moeten we ons bezig houden met de actualiteit. Ik koos daarom als onderwerp:

GEESTEN IN VERWARRING

Waar natuurlijk nog niets gezegd is over alles wat met deze titel bedoeld is. Het zou kunnen gaan over al die generaals die in het Pentagon zitten, over de arme heer Nixon, de arme heer Thieu die zich nu afvragen wat er verder zal moeten gebeuren. Maar je zou even goed kunnen denken aan de Vietnamdemonstranten. Want wanneer het vrede zou worden in Vietnam, moeten die arme kinderen ook weer iets anders gaan zoeken om tegen te demonstreren. Ik zou het echter graag iets verder willen zoeken dan dergelijke zaken. Want ofschoon er voorbeelden zijn van allerlei verwarringen in de wereld, zo valt mij toch wel het meest op de innerlijke verwarring waardoor veel mensen zich in hun wereld blijkbaar niet meer goed kunnen oriënteren. Als ik mijn mening duidelijk wil overdragen, lijkt het mij echter voor de duidelijkheid beter dat ik eerst eens stel wat volgens mij in het menselijke leven juist zou zijn.

Ik zou willen stellen: Een evenwichtig bestaan, geestelijk en materieel, is gebaseerd op de volgende punten. Men moet niet al te veel haast hebben. Dit is wel een heel belangrijk punt. Men moet niet alleen aan materiële zaken denken. Wat ook al van groot belang is. Ook moet men zich niet bezighouden met vraagstukken die men toch niet kan overzien, maar men moet de kleine problemen proberen op te lossen waarin men op het ogenblik al voldoende inzicht heeft. Het zoeken naar een persoonlijke vrijheid is belangrijk, maar men mag deze niet baseren op de onvrijheid van anderen. Ik zou nog verder kunnen gaan. Maar ik meen dat deze punten al voldoende duidelijk maken, in welke richting een geestelijk en ook stoffelijk evenwichtig bestaan zal zijn te vinden. Het is een manier van bestaan en leven waarbij je niet geregeerd wordt door de dingen, je niet laat opjagen door de tijd, maar dat probeert te doen wat volgens jou juist en goed is en dit dan nog zo doet dat je daarmee de vrede bevordert en geen nieuwe tegenstellingen in de wereld brengt.

Nu moet ik zeggen dat ik in uw wereld heel wat verschijnselen zie die volgens mij wijzen op onevenwichtigheid. Ik denk bijvoorbeeld daarbij aan België op dit ogenblik. Ik zie hier een staking waarbij het gaat om de lonen van de bedienden en aangestelden van de petroleumaansluitingen. Nu moet ik zeggen dat dergelijke aansluitingen over het algemeen niet erg sympathiek voor me zijn, omdat ze voor mij een nieuwe vorm van kolonialisme betekenen. Maar toch vraag ik me af, of die mensen wel het recht hebben om een actie te voeren op een zodanige manier dat daar enkele miljoenen mensen onder lijden. Omdat deze heren naar eigen inzien niet genoeg krijgen, beginnen ze eenvoudig het gebruik van eigen vervoer onmogelijk te maken. Maatschappelijk kan dit laatste volgens mij zelfs een voordeel zijn, maar ik denk niet dat je het recht hebt om iets dergelijks uit eigenbelang te veroorzaken. Deze mensen menen blijkbaar dat het heel verstaanbaar is eenieder die met olie stookt - en dat zijn er in België nog steeds veel - eenvoudig in de kou te zetten. Zoals men het blijkbaar ook doodgewoon vindt, uit eigenbaat aan andere mensen het voortzetten van hun normale broodwinning tijdelijk onmogelijk te maken. Het is een manier van denken die mij niet ligt. Men stelt: ons wordt onrecht aangedaan, en om dit te herstellen hebben we dus alle recht om anderen ook onrecht aan te doen.

Het is een mentaliteit die mij persoonlijk zeker niet aanspreekt dat mag ik hier wel zeggen. Ik geloof niet dat het noodzakelijk is om op deze manier een machtsstrijd uit te gaan vechten.

Het is natuurlijk heel leuk om te bewijzen dat je de sterkere bent. Maar als je nu de sterkere bent en gelijktijdig medeaansprakelijkheid bent: in België bestaat volgens ons weten al voor een zevental gevallen voor het ontijdig overgaan van anderen, terwijl men gelijktijdig de aansprakelijkheid draagt voor het ongemak en zelfs de ziekte van vele anderen, dan meen ik toch echt dat men te ver is gegaan.

Ik kan de mensen begrijpen die zeggen: Deze samenleving moet veranderen. De vraag is alleen maar hoe dit dan wel moet gebeuren. Want deze samenleving kan niet enkel veranderen wanneer eenieder maar steeds meer van anderen wil hebben. De situatie lijkt mij in veel gevallen al zo te zijn dat men eenvoudig zegt: dit zou ik willen hebben. Men vraagt niet of men het kan verdienen, eerlijk kan verwerven. Men wil dit of dat eenvoudig hebben. En als men het niet op een normale manier kan verkrijgen, zal men de samenleving aanvallen tot men het wel krijgt. Een methodiek die ik persoonlijk al niet bepaald kan bewonderen. Ik kan me best voorstellen dat je in die wereld van bepaalde zaken heel graag wilt hebben. Het is nu eenmaal voor de mensen een soort prestigekwestie geworden en men voelt zich zonder het begeerde bezit in veel gevallen de mindere van anderen. Maar is het nu echt nodig om overvallen te plegen om aan het nodige geld te komen? Is het echt nodig om anderen in het ongeluk te storten omentwille van wat winst, zoals dit bij de zogenaamde hardsell vaak het geval is?

Ik dacht dat we hier te maken moesten krijgen met onevenwichtige geesten. Want die mensen bedoelen het waarschijnlijk niet zo slecht. Zelfs de bankrovers kennen hun verontschuldigheden en stellen: met onze daad schaden we alleen het kapitalistische systeem. Ze hebben daarin zelfs gelijk, zolang er verder niets gebeurt. Maar als er nu eens slachtoffers vallen? Wat dan? Als je zegt dat een mensenleven niets meer waard is, omdat je in grote lijnen moet denken, zoals ook vaak gebeurt, dan weet ik niet meer wat het verschil is tussen revolutionairen die een dergelijk standpunt verdedigen, en de door mij genoemde heren uit de VS. Deze mensen denken precies hetzelfde. Het doel heiligt alle middelen voor hen. Ik zie het eerder omgekeerd: de middelen moeten het doel heiligen.

Als je uitgaat van een manier van leven die niet goed is, zal - zo men de middelen steeds kiest in overeenstemming met het beste en edelste - de mentaliteit op den duur ook veranderen. We kunnen niet zeggen dat het duidelijk is geworden in grote experimenten zoals in de USSR of rood China; dat men door het veranderen van het milieu, van de daden, de mens geheel kan veranderen. De mens blijft zichzelf. Maar het is hier ook duidelijk geworden dat door verandering van omgeving en de uiterlijke manier van handelen wel degelijk ook grote veranderingen in mentaliteit en denken bij heel velen werd bereikt.

Het is eenvoudig om te zeggen dat elke mens in zichzelf de weg naar God draagt. Toch is dit helemaal waar. Maar het is wel opvallend dat degenen die zich terugtrekken in retraite - desnoods in een klooster van de ene of andere trappistenorde waar men weinig hoort spreken, en men ook nog goed bier pleegt te maken - het gemakkelijker hebben. Het lijkt erop dat het bereiken van hogere waarden en inzichten daar opeens veel eenvoudiger is. Wat is hier eigenlijk aan de hand? Wanneer men tijdelijk wordt opgenomen in een dergelijke gemeenschap, zal men proberen zich aan te passen. Je gaat je in een dergelijk geval gedragen volgens normen die niet bepaald jouw eigen normen zijn. Maar daardoor gewen je je op een bepaalde manier van je bewegen, aan een bepaalde dagindeling. Dit brengt je naar een andere manier van denken en werken, iets wat de innerlijke rust bevordert. Het is die innerlijke rust waardoor men in staat zal zijn ook het Hogere in en rond het ego gemakkelijker te bereiken. Ik denk hierbij een argument aan te dragen dat in uw dagen meer gehoord zou mogen worden: verander je eigen manier van leven en wel zo dat je de nodige rust vindt en de nodige tijd wint om in jezelf na te gaan wat er daar aan verschijnselen, aan kracht, aan mogelijkheden aanwezig is.

In deze periode is het niet zo gemakkelijk, naar mijn mening die rust te vinden, wanneer je blijft uitgaan van algemeen aanvaarde normen. Want hoe verloopt uw dag vaak? Desmorgens rinkelt de wekker. Die wekker is natuurlijk wel op tijd, maar op het ogenblik dat je eindelijk zover bent gekomen dat je de weekboodschap als een dwingende noodzaak hebt aanvaard, zijn de wijzers al zoveel verder gelopen dat het noodzakelijk is met een haastig gebaar om de sponde te

verlaten. Waarop men nog net de tijd kan vinden om licht het gelaat te deppen en zich aan te passen aan de algemene eisen van de beschaving, waarop men met een half genoten ontbijt klotsend in de maag, herwaarts snelt en het werk op het juiste ogenblik kan beginnen. Aangekomen kijkt men naar de klok. Gelukkig hebben ze het weer net gehaald. Waarop men er na begint te denken dat, wanneer die klok anderhalf uur verder staat, de koffie komt. Anderhalf uur is men bezig met worstelen met de tijd dat het kopje koffie bereikbaar zal worden. Dat kopje duurt misschien een kwartier of tien minuten. Daarna ga je verder, gedragen door de hoop dat het snel 12 uur of een half zal worden. In die hele periode heb je in feite niet veel anders gedaan dan steeds weer naar klok kijken - tussen de onvermijdelijke bezigheden in natuurlijk.

Dan is er de korte rustperiode van een half uur of een uur. Mogelijk behoort u tot een hogere status en krijgt u 1½ uur. En als je directeur bent, neem je natuurlijk 2½ uur. Daarna ga je weer aan het werk, zij het dat het hand- dan wel hoofdarbeid is, ofwel handen aan het hoofdwerk - die bij ambtelijke instanties veel pleegt voor te komen. In ieder geval denk je nu aan het kopje thee en daarna kun je je alweer gaan vragen, of je kans zult zien enkele minuten eerder te eindigen, zodat je juist een bepaalde tram of trein kunt halen of met de auto net weg kunt komen, voor op het parkeerterrein de vertragingen op gaan treden. Daarom haast je je. Als je haastig thuis bent gekomen, is er al een reden om je verder te haasten. Want er moet snel gegeten worden. Uiteindelijk komen de burens van hiernaast dadelijk om de bruggen. Of, in de minder beschaafde gezinnen: opschieten, want er wacht ons zo dadelijk het een of andere familiedrama op de tv. Wanneer dat alles voorbij is en men de zonden, het leed en de misdaden van schimmen voldoende heeft herkauwd, dan eindelijk vrede heeft gesloten na de strijd over dat verkeerde bod - want bij bruggen komt dat vaak voor - is het alweer tijd om snel, vooral snel, de rommel wat op te ruimen en onder de warme dekens te duiken. Dan zeg je jezelf nog even: ik moet nu toch echt snel gaan slapen, want morgenvroeg ratelt de wekker weer.

Is dat een leven, vrienden? Wat heb je eigenlijk de hele dag gedaan: klok kijken en hardlopen, omdat je zo weinig tijd hebt voor de erg belangrijke dingen. Stel daar nu eens iemand tegenover die zichzelf zegt: Ach, met dat beginnen op een vaste tijd kunnen ze me wat. Zeker, maatschappelijk zou dat een enorme omwenteling betekenen. Stel je voor dat de mensen alleen zouden komen om hun werk te doen, en niet om tijdig ter plaatse aanwezig te zijn. Voor veel mensen zou dit een grote stap betekenen, want die worden blijkbaar vooral betaald, omdat ze op de werkplek op tijd aanwezig zijn. Ik weet dat dit het veel moeilijker zou maken volgens de huidige opvattingen. Maar stel nu eens voor dat het toch mogelijk zou zijn. Je ontwaakt en zegt tegen jezelf: ik zal nu eerst eens goed wakker worden. Ik haal een beetje dieper adem, neem alle tijd om te douchen, in ieder geval mij zo schoon te maken dat ik me helemaal fris en prettig gevoel. Ik voel me redelijk goed. Want, zo zeg je tegen jezelf, het ontbijt is de basis van de dag. Vervolgens ga je bewust en rustig door de omgeving en ga je naar je werk. Daar vraag je je niet af, of je wel op tijd bent of niet, denk je niet aan koffie en thee, maar vraag je rustig af wat er vandaag voor werk is en begint in rustig tempo de zaken af te werken. Uiteindelijk: of het nu vijf uur zal worden of later, dan eerder, het werk dat vandaag klaar moet zijn, maak je ook klaar. Want daar zorg je goed voor. En als je uitgebreid wilt lunchen, neem je daar eenvoudig de tijd voor.

Ik vraag me af wat je dan wel zult eten, als je rekening houdt met de laatste publicaties. Want er is altijd weer iemand die vertelt dat alles wat je wilt gebruiken, ongezond voor je is, zelfs een appel, want die kan bespoten zijn en bevat dus gif. Trouwens, boter is ook slecht voor u: daarin zitten te weinig onverzadigde vetzuren, terwijl margarine slecht is voor de gezondheid door de kunstmatige kleur en smaakstoffen die erin worden verwerkt, om maar te zwijgen van de soort vetten die erin verborgen zijn. Ook suiker is niet goed voor je, want je gebruikt volgens de publicaties daarvan te veel. Te veel groenten mag je ook al niet eten, want dat zou volgens sommigen niet goed zijn voor de darmen, terwijl te veel vlees ook niet gegeten mag worden: daar kan zelfs je portemonnee niet tegen. En zo kun je doorgaan. Laten we echter aannemen dat u ondanks dit alles een redelijke lunch weet te verschalken. Daarna haast je je niet, maar ontspan je je geheel. Eens als je je weer fit voelt, gaat je weer aan het werk. Als je, al aan het werk, tot de conclusie komt dat je niet meer zo goed kunt rondkomen, ga je rustig een kopje

thee halen. Dus hier let je niet op de tijd, maar op de behoefte. Dan werk je rustig door, tot het noodzakelijke werk af is.

Je keert daarna rustig naar huis - er is dan geen spitsuur, nietwaar - en je kan nu overwegen hoe je verder gaat ontspannen. Waarbij je geen redenen hebt om nu haastig te gaan kijken, welke ontspanningsmogelijkheden er voor jou bestaan. Er zijn zelfs mensen geweest die een hartverlamming kregen, omdat ze vooral tijdig in een theater wilden zijn. En het moderne toneel is dit gemeenlijk niet waard wat deze mensen na de overgang dan ook wel inzien. U ontspant u dus, zorgt er voor dat u het prettig heeft. Ook uw werkdag is, omdat u zich niet gehaast heeft wat aangenamer verlopen. U ontspant u dus gemakkelijker en waarschijnlijk ook vollediger. En hoe laat ga je slapen en weer opstaan? Nou ja dat zien we morgen weer, nietwaar? Zo kom je, met een leuze die de fabeljeskrant moest vervangen, gezellig door de dagen. En als er een probleem is waar je nu geen onmiddellijke oplossing voor kunt vinden, mompelt je zacht maar overtuigd voor je heen: Dat zien we morgen dan wel weer.

U zult u afvragen waarom ik dit betoog opstelt. Het is natuurlijk wel leuk, maar wat wil hij ermee zeggen, nietwaar? Ik wil er doodgewoon mee zeggen: wanneer je voor alles wat je doet, inderdaad de tijd neemt om het goed te doen en je niet laat dwingen dat je plots meer moet presteren of in een bepaald tijdverloop je prestaties moet brengen, maar gewoon alles wat je moet doen, ook zo mogelijk goed doet, je zult veel meer leven en innerlijk zowel stoffelijk veel rustiger zijn. Maar als je rustiger bent, wanneer de druk en spanning van: 'dit moet zus dat moet zo', vooral snel wegvalt, heb je ook innerlijke ontspanning. Het is een innerlijke ontspannenheid die u ongetwijfeld ook puur mentaal en psychologisch ten goede zal komen. Want het wegvallen van die spanningen maakt je zo normaal dat je voor deze maatschappij bijna abnormaal wordt. Maar in dit bereiken van een meer normaal evenwicht kan ook de geest zich gemakkelijker mengen in uw bestaan die geest kan u gemakkelijker een tip geven die komt uit vele ervaringen waarvan u zich stoffelijk niet bewust bent, en u zo helpen uw werk beter en correcter te doen. Zoals de geest je steeds weer een richtlijn kan geven en duidelijk kan maken: als je dit nu eens zo aanpakt, lukt het beter, of: als je dit eerst eens doet, gaat alles beter. Daardoor valt het leven en werken steeds meer mee. Je kent minder de krampachtige worsteling tegen de wereld en tegen jezelf die helaas voor een groot deel van de dag het noodlot is van de moderne beschaafde mens.

Als ik uw wereld overigens zie, en deze woorden hoor, denk ik wel eens: dat 'modern', daar kan ik nog wel bij, maar beschaafd....? Wanneer je geest echter een beter contact krijgt met je stof, is het ook gemakkelijker om een eenheid te vinden tussen je gedrag en je innerlijke waarden. Een overdracht van waarden is mogelijk. De verwarring van de anderen die innerlijk tegen zichzelf verdeeld zijn, komt bij u niet zo snel voor, de angsten waardoor zoveel andere mensen worden gekweld, spelen voor u geen rol. Als vanzelf word je verder wat minder afhankelijk van de vele materiële dingen die je eerst nodig had. Je hebt geen camera meer nodig, want je hebt een fotografisch geheugen wat bovendien het voordeel heeft dat niemand je extra afdrukken kan vragen. Je hebt ook geen televisie meer nodig, want je ziet al zoveel dwaasheid in de wereld om je heen dat je een voortdurend komisch programma beleeft. U bent dan ook blij, wanneer u eens even kan overschakelen op de innerlijke teleac waarin de geest dan ook zijn woordje mee kan spreken. Je hebt inspraak in je hele leven, want je bepaalt wat je bent en wat je doet.

Zeker, dan ben je in rang tussen de anderen mogelijk wat minder. Maar is het nu zo belangrijk, een belangrijke man te zijn? Weet u, er is iemand in uw land die met alle geweld minister-president wil worden. Ik neem dit de goede man helemaal niet kwalijk. Wat mij betreft: een uil meer of minder op de regeringsbank maakt ook zoveel niet uit. Aan de andere kant vraag ik me dan toch wel eens af wat de mensen een krankzinnig spel willen spelen wat ze zichzelf voor niets opjagen. Nee. Als ik wat te zeggen zou hebben in uw land, dan zou ik een goede timmerman zoeken om een volgend kabinet in elkaar te zetten. Nog niet eens een meubelmaker, want zo lang blijft dat ding toch niet staan. U begrijpt wel wat ik wil zeggen: Het is natuurlijk wel leuk om het te "halen". Maar aan de andere kant: wat heb je er eigenlijk aan? De mensen die het werkelijk maken in uw samenleving worden heus geen minister-president. Daarmee verdienen ze veel te weinig en bovendien is het veel te lastig.

Die mensen worden liever directeur van de ene of de andere bankunie, of misschien stichten ze wel een maatschappij tot exploitatie van onroerend goed.

Kijk, deze mensen halen het ook. Ze bedriegen de mensen en zichzelf natuurlijk net zo goed. Maar ze krijgen er meer voor in de kas. Een minister-president is uiteindelijk iemand die kluiten in het riet gooit en soms leugentjes vertelt in 's land belang zonder daarvoor iets extra te krijgen. Een zakenman die zulke dingen doet, verdient het. U kunt begrijpen: om te slagen in deze samenleving moet je over lijken gaan. En dan moet je vooral geen minister of minister-president worden, want dan komen er alleen maar weer protesten, als je iets doet. Nee. Als je in deze samenleving werkelijk wilt slagen, moet je kunnen vergeten dat je mens bent. Maar werkelijk kan je dit natuurlijk niet altijd vergeten. Met als gevolg dat degenen die op deze manier hun aanzien hebben verworven, uiterlijk in grote vroomheid God dienen en liefhebben en zichzelf vroom achten, ofschoon zij voortdurend de duivel in hebben. Deze mensen zijn bezeten door zichzelf en hun zelfrechtvaardigingen en komen daardoor nooit tot de innerlijke rust die ze toch voor een meer geestelijke ontwikkeling toch werkelijk van nood hebben.

Als u toch deze laatste manier van leven en werken wilt kiezen: In uw samenleving kan dit zondermeer, maar in een betere en bewustere samenleving zou u met een dergelijk gedrag ongetwijfeld in een inrichting voor geestelijk minderwaardigen terecht komen. Als u echter op zoek bent naar de werkelijkheid van het menselijk zijn, zo ambieert u toch geen gezag? Dan doe je wat juist is, volgens je denken. Dan komt u tegemoet aan elke verplichting die voor u bestaat, maar neemt u geen enkele verplichting aan waarin u geen zin heeft, alleen omdat het zo nadrukkelijk wordt gevraagd en u zo moeilijk neen kunt zeggen. Dan ben je oprecht.

Als ik een opmerking mag maken en u zich daardoor niet geschokt zult voelen: Volgens mij zijn de meeste mensen in uw tijd niet bepaald oprecht. Ik wil niet zeggen dat ze liegen dat ze barsten - in dat geval zou het probleem van de overbevolking immers snel opgelost zijn - maar ik geloof wel dat heel veel mensen voortdurend in een leugen leven. Ze leven dat wat ze niet zijn. Ze proberen te bereiken wat voor hen eigenlijk geen werkelijke waarde heeft, alleen omdat ze het niet aan een ander gunnen. Ze vechten voortdurend om gelijk te krijgen op in wezen onbelangrijke punten, terwijl ze de essentiële dingen in het bestaan aan zich voorbij laten gaan. Voor mij is dit een verwarring van de geest. Er heerst volgens mij een volkomen verkeerd begrip van waarden, een volkomen verkeerd begrip van innerlijke waarden. Ja, er is zelfs geen geheel verkeerd begrip omtrent het méns zijn, en een verkeerd begrip omtrent God. Zelfs blijkt men steeds weer een geheel verkeerd begrip te hebben omtrent datgene wat voor mens en wereld werkelijk nodig en belangrijk is.

Als ik daarvoor voorbeelden moet geven, grijp ik natuurlijk naar de actualiteit. Maar er zijn andere zaken die het geheel evenzeer aantonen. Zegt u me eens: Is het nu wel eens nodig om je in een stuk blik heen en weer te haasten, als je daarbij niet een taak te vervullen hebt? Ik kan me voorstellen dat de auto onmisbaar is voor bijvoorbeeld een van de onmisbare verschijnselen van uw moderne samenleving, de handelsreiziger. In feite is deze alleen maar een relatieman die in feite zelf zou moeten handelen, maar die de middelen daarvoor niet heeft, al kan hij goed verkopen en daarom doet hij dit voor een ander die niet kan verkopen. Zo iemand heeft een auto nodig om veel per dag te kunnen doen. Ook een dokter heeft een wagen nodig om zich in voorkomende gevallen snel te kunnen verplaatsen. Maar is het nu echt zo heel erg belangrijk dat de ene of de andere beambte - vaak in zoveel of meer tijd dan openbaar vervoer zou vergen, lopen inclusief - zich zo snel mogelijk met een auto naar het centrum van stad of land spoedt om daar de wagen te parkeren en desavonds zich, tesamen met hordes van soortgenoten, te midden van benzinedampen razend met motor hortend en opnieuw stotend door de straten te werken? Is dat nu wel nodig?

Iemand die redelijk denkt, zal toegeven dat het woonwerkverkeer voor de meeste mensen krankzinnig is. Het kost de mensen veel meer. Als ze de afstand met een taxi zouden nemen, zouden ze in feite nog goedkoper uit zijn, als er parkeergeld bij komt. Veel van deze mensen zouden zich op een andere, zelfs vaak in feite meer ontspannende manier, kunnen laten vervoeren.

Maar neen. Ze willen zelf rijden, zelf het gevoel van macht hebben dat een motorvoertuig bij velen lijkt te wekken. Maar ben je dan echt machtig, omdat je een machine bedient? Anderen schijnen zich alleen belangrijk en machtig te kunnen voelen, wanneer zij schreeuwend door de straten kunnen lopen en daarbij leuzen kunnen schreeuwen. Is het door de straten trekken onder het slaken van kreten nu werkelijk belangrijk? Voor die mensen is het belangrijk, omdat ze daarmee zichzelf doen gelden. De vraag is alleen maar, of het voor je geluk en de wereld nu werkelijk zo belangrijk, ja, noodzakelijk is dat je je laat gelden. Mogelijk vind je de volgende opmerking vreemd, maar ik heb het gevoel dat de meeste van die automobilisten en de meerdeel van die demonstranten eigenlijk alleen bestaat uit mensen die ongelukkig zijn, mensen die in zichzelf geen vrede kunnen vinden en een soort vervangingsmiddel zoeken in dat langs de straten schreeuwen of dat langs de straten razen. Ik geloof dat deze mensen gewoon een verwarring in zich dragen en denken dat een naar buiten toe op een bepaalde manier optreden een bewijs is van innerlijke waardigheid en persoonlijke zingeving.

O, er zijn heel wat dingen waar je goed voor kunt demonstreren, zonder iets verkeers te doen. Dat weet ik ook wel. Maar haalt het werkelijk zoveel uit? Ik dacht dat er betere methoden zouden zijn om duidelijk te maken dat je het ergens niet mee eens bent. Zoals ik meende dat er betere manieren bestaan om jezelf en de wereld te bewijzen dat je enige betekenis hebt dan alleen maar anderen op de weg voortdurend in te halen en met een zekere minachting voorbij te razen, ofschoon dat geheel niet noodzakelijk is. Ik dacht dat innerlijke vrede beter is, omdat het je in staat stelt om logisch en harmonieus te reageren. En vertelt u mij nu niet dat de doorsnee automobilist voortdurend logisch en redelijk reageert, of dat protesterende jongeren zich logisch gedragen en voor rede vatbaar zijn. In geen van de twee gevallen is daarvan in overwegende mate sprake. Of vind je het optreden logisch van iemand die, alle anderen bruskerend en voortdurend in zichzelf mompelend, druk claxonerend of razend met de motor, anderen probeert duidelijk te maken dat hij de koning van de weg is, zelfs als hij in een deux-cheveautje rijdt? Vindt u het logisch dat volwassen mensen naar hun voorhoofd zitten te wijzen, de zondaars proberen te snijden met gevaar voor eigen leven, of zelfs de ander willen dwingen te stoppen en uit de wagen te sleuren - wat natuurlijk de snellere doorstroming van het verkeer zeer goed komt en hen veel tijd bespaart? Dit lijkt me al even dwaas als het over de straten lopen en leuzen te schreeuwen zonder daarbij anderen de kans te geven na te gaan, of die leuzen wel juist zijn, en bereid te zijn anderen het hunne te laten zeggen, terwijl je daarmee toch niets kunt veranderen.

Leuzen op zich zijn trouwens ook onlogisch. Wanneer men roept: "Nixon moordenaar", zo kan ik begrijpen waarom men dit doet. Maar wie zou roepen: "Nixon, onmens", zou gelijk hebben, want een moordenaar is Nixon zeker niet, want hij beseft immers niet dat hij doodt? Zoals iemand die in een vliegtuig zit en bombardeert, ook niet ziet en begrijpt wat hij in wezen doet. Je komt bij je doel, je ziet aan rookpluimpjes dat je inderdaad hebt geraakt en keert tevreden naar huis. Ook van die mensen kun je niet zeggen dat ze werkelijk moordenaars zijn. Zoals je ook niet kunt zeggen dat, om een ander voorbeeld te geven, het Nederlandse onderwijs werkelijk zo slecht is. Je kunt wel zeggen dat het Nederlandse onderwijs, inclusief universitair onderwijs en een groot deel van de vrije beroepen ook, sterk is afweken van de stelling van dienstbaarheid aan anderen. Alles wordt steeds meer een doel op zich.

Ik wil nog opmerken dat ik van mening ben dat het de straat op gaan om iets duidelijk te maken, slechts zelden echte invloed en gevolgen heeft. Als mensen de straat op gaan om een weg te blokkeren waar te veel ongelukken gebeuren met het verkeer, zo kan ik deze mensen accepteren en begrijpen: hun protest is doelgericht en brengt onmiddellijke resultaten met zich mee. Er gebeurt daar inderdaad iets, er wordt niet alleen maar gedemonstreerd, daar wordt een feitelijke toestand, zij het tijdelijk, gewijzigd, en zo aan anderen duidelijk gemaakt dat er verandering moet komen, want anders moet die wijziging zich herhalen. Uit een dergelijke manier van optreden kan inderdaad een gedragsbeïnvloeding voortkomen. Dat is iets heel anders dan in uw land te demonstreren tegen bijvoorbeeld de uitwijzing van Aziaten in een bepaald land. Die demonstratie bereikt niets en is op zijn hoogste belemmerd voor anderen. De man die het op zijn verantwoordelijkheid neemt om dit te doen, heeft trouwens wel de juiste naam, vind je niet? A – min (? Red.)

Ik ben van mening dat je bij alle demonstraties je zou moeten afvragen: bereik ik daarmee echt iets, heeft het echt zin, of maak ik alleen maar veel lawaai zonder dat er iets gebeurt? Als je krachten in jezelf kunt vinden, zelf rustig bent en de spanningen van de samenleving gemakkelijk van je weet af te stoppen, kun je je als mens gedragen. Dan kun je je ook logisch gedragen en werkelijk iets bereiken wat voor jou belangrijk is. Wat niet alleen mentaal en menselijk, maar ook geestelijk van belang is. Het is dan niet meer een kwestie van: Ik heb een stelling en die zal ik anderen opleggen hoe dan ook. Het is eerder een kwestie van: kom maar op. Ik zal je laten zien dat je stellingen, je daden, onjuist zijn. Het is dan geen zaak meer van: wij geloven op deze of gene manier en dat is het enige juiste. Het wordt eerder een innerlijk geloven en zo het herkennen en vinden van krachten, en die draag ik daadwerkelijk uit.

De keuze die de mens van heden sociaal heeft, is in feite de keuze tussen de mierenstaat en een wat anarchistisch aanvoelende samenleving waarin zeker ook het recht van de sterkste een rol speelt. Een samenleving waarin, als in de natuur, de zwakste het natuurlijke slachtoffer is. Dit laatste is geen maatschappijvorm die de moderne mens graag zal accepteren, want ze is vol onzekerheden. Maar je moet kiezen: of het ene of het andere. En de meeste mensen lijken nog te kiezen voor een geregimenteerd zijn, zonder te begrijpen dat al hun frustraties, hun gevoelens van onvolledigheid, hun zoeken naar vervanging voor alles, zelfs voor een eigen denken en voortkom uit diezelfde regimentatie. Deze norming (groepsnormering Red.) van de mens in een maatschappij die hen absoluut gelijk wil schakelen waardoor men niet meer zichzelf is en kan zijn.

Men begrijpt blijkbaar niet dat je in zo'n situatie voortdurend delen van jezelf moet verdoven om te kunnen voortleven. De andere maatschappijvorm is natuurlijk ook niet zo prettig. Maar als je daarin leeft, kun je tenminste jezelf zijn. Dan kun je voor jezelf vechten, wanneer het nodig is. Maar dan kun je bovenal leven, zoals je bent. Zolang een mens ontkent dat het erg belangrijk is om allereerst jezelf te kunnen zijn en men spreekt over het nut voor de gemeenschap, vind ik deze benadering in verband met de eenling niet alleen vaak gemeen, maar bovenal onlogisch, onredelijk en onmenselijk. Volgens mij is de zaak zo te formuleren: Een mens die zichzelf kan zijn, leeft wel degelijk in bepaalde patronen, want de mens hoort nu eenmaal in een groep, in een kudde, thuis. Maar die mens leeft dan zijn eigen waarden, maakt duidelijk wat hij is, vindt een eigen plaats, hoog of laag, op grond van zijn werkelijke bekwaamheden en capaciteiten. De maatschappij, de gemeenschap, overvraagt hem dan niet, maar belemmert hem anderzijds niet zichzelf te ontwikkelen. Daarbij kunnen zeker slachtoffers vallen. Maar die slachtoffers zijn degenen die anders anderen de vooruitgang onmogelijk maken, degenen die niet kunnen schakelen, degenen die niet de flexibiliteit van denken en geest, van lichamelijk vermogen ook bezitten, om zich steeds weer aan te passen aan een nieuwe situatie. Deze zullen als slachtoffer vallen in een dergelijke samenleving en worden geen heilige koeien in bedrijf, kamer of senaat, zoals in uw samenleving.

Relieken uit het verleden die thuishoren in een museum, dicteren in uw dagen vaak wat andere mensen moeten doen en zijn. Maar mensen zijn geen museumstukken. Zij zijn geen versteende eeuwigheidswaarden, maar levende, geestelijk en stoffelijke organismen die voortdurend moeten beantwoorden aan een invloed van de tijd, aan inwerkingen in henzelf, aan de essentie van hun geestelijk bestaan en die alle innerlijke bereiking ook materieel in de mensenwereld moeten waarmaken. Wie probeert de belangrijkheid van deze zaken te verschuiven, of mogelijk zelfs alle waarden om te keren, is volgens mij iemand die deel uitmaakt van het bijna fataalwordende verwarrende geesten die de mensen in toenemende mate lijkt te bedreigen.

Heb je commentaar? Of zijn jullie het er allemaal mee eens? (ja) Zo. En wanneer begin je dan te veranderen?

Reactie: Wij zijn altijd aan het veranderen, maar je stuit op de grote massa...

Antwoordf: Zodra je zegt: "ik word gestuit door de grote massa", zeg je in feite: "Door mijn innerlijke onzekerheid, door de eisen die ik voor mezelf op materieel en ander terrein stel, kan ik mezelf nog niet zijn", en als je dat zegt, zijn er bepaalde nevenverschijnselen te vinden - dit is niet persoonlijk bedoeld.

De mensen die zo reageren zeggen dan meestal verder: maar er is ergens een leer, een ideaal. Ze worstelen om zichzelf geestelijk te bevrijden, maar zijn gelijktijdig niet in staat om hun geestelijke vrijheid om te zetten in het materiële. Daarom zoeken zij, ook al zijn zij innerlijk wel met ideaal of leer harmonisch, verder. Dit zijn mensen die de vraag: "Wat is mijn eigen geest?", liever opzijschuiven om er over te gaan denken wat God wel zou kunnen zijn. Ze doen dit, omdat God voor hen zo ver weg is dat uit deze overpeinzingen geen dwingende praktische noodzaken zouden kunnen voortkomen. Wanneer de mens zegt: het is de massa die mij remt, vergeet hij dat het beter is dan zelf te sterven, dan te leven als een innerlijk uitgestorven deel van een massa die je in wezen alleen maar frustreert en ongelukkig maakt. Het is een keuze: de keuze voor onzekerheid of zekerheid die op het ogenblik voortdurend alle mensen belaagt. Je moet een keuze maken, want je kunt het zo niet meer klaarspelen. En veel mensen zullen zeggen: we willen tenminste ten dele onszelf zijn en komen in protestgroepen naar buiten - mogelijk van geestelijke aard. Deze mensen roepen dan om een nieuwe catechismus, - dat ook niets verandert, - strijden voor het behoud van een marxistisch ideaal dat in deze tijd achterhaald is, of streven met Mao naar een permanente revolutie die alleen maar steeds de waarden omkeert, zonder werkelijke ontwikkelingsmogelijkheden in zich te bergen.

Want werkelijke groei is alleen mogelijk ondanks de leer, de idealen en de revoluties. Wanneer je dit begrijpt, zul je beseffen dat je een andere keuze moet maken dat je jezelf moet losmaken van de massa, voor zover dit mogelijk is dat je het risico moet durven nemen van een leven volgens hetgeen je zelf eerlijk als het meest juiste ervaart. Zolang je dit risico niet durft te nemen en kijkt naar de massa die je machteloos maakt, stel je ofwel je doel te hoog - bijvoorbeeld het veranderen van die massa - dan gevoel je jezelf te machteloos, omdat je niet kunt begrijpen dat je ook ondanks die massa steeds meer jezelf kunt worden en op de termijn zelfs jezelf helemaal los kunt kunnen zeggen van de albeheersende massa's.

Reactie: Mogelijk kom ik zover, maar dan is er nog steeds de massa die de oude koers vaart.

Antwoord: Dat is toch niet belangrijk? Helaas zijn de meeste mensen er voortdurend op uit de wereld te verbeteren en daardoor komen ze er niet aan om iets aan zichzelf te doen. Als je wat aan jezelf doet, verander je de wereld, niet door de manier waarop je die wereld zelf aantast, maar door de manier waarop je bestaat. Het lijkt erop dat dit voor de meeste mensen een onbegrijpelijk iets is. Maar als je leeft met je eigen gevoelens etcetera, kun je beperkt deel blijven uitmaken van de menigte. Uiterlijk ben je dan uiterlijk gelijkvormig. Maar omdat je in jezelf anders gemotiveerd bent, heb je een ander innerlijk leven en dus ook andere krachten in jezelf. Je krijgt zo harmonieuze mogelijkheden. In sommige gevallen gaan deze zelfs de kant van de magische werking uit, soms zijn ze slechts een rust die je aan anderen geeft - vaak zonder dat je dit zelf beseft. Wanneer je echter probeert te beseffen wat je voor anderen betekent, is het gevaar groot dat je de betekenis al verliest, terwijl je er nog steeds naar streeft om die te leren kennen. Want dan ben je niet meer bezig jezelf te zijn, maar ben je jezelf aan het ontleden en maak je het jezelf daarmee weer onmogelijk om goed te functioneren.

Vraag: Maar wanneer er bij een betoging, zoals die in Utrecht, enkelen zijn die het werkelijk menen, kunnen deze toch de massa en wat er gebeurt, ietwat beïnvloeden?

Antwoord: Dat kan inderdaad. Er zou zelfs van het geheel dan een geestelijke invloed kunnen uitgaan die nog heel wat verder reikt dan de vergadering. Wanneer de intensiteit groot genoeg is, kan dit zelfs de hele wereld omvatten. Maar dan moeten we niet vergeten dat deze mensen inderdaad geheel oprecht moeten zijn en niet in de eerste plaats dienen te komen om met anderen samen te protesteren, maar dat ze komen om duidelijk te maken aan de wereld wat ze zelf zijn wat er in hen leeft. Met andere woorden deze overdracht is bijna alleen mogelijk, wanneer je niet komt om in de demonstratie iets te zeggen, maar komt om duidelijk te maken dat je in dit punt je met een deel van de massa één wil voelen.

Verder nog een belangrijk punt: een demonstratie, zoals die in uw land zowel als elders veel wordt gehouden, bestaat gezamenlijk uit gelijkgezinden. Dat betekent dat ze als geestelijke invloed al betrekkelijk waardeloos is. Het door u geciteerde geval is echter een demonstratie waarbij mensen van de meest verschillende levenshouding en denkwijze samenkwamen en

waarbij voor velen het doel van de samenkomst lag aan een bevestiging van verbondenheid op dit punt met de wereld. Ik vind het alleen dan maar jammer dat dergelijke dingen dan verder moeten worden opgesierd door plechtige toespraken en dergelijke. Ik geloof dat men beter een dansje had kunnen maken.

Maar dat kan volgens de meesten natuurlijk weer niet, want zoiets is niet ernstig genoeg. Maar ja, ik zie het in de kerken ook steeds weer, en vraag me wel eens af, of de mensen daar, wanneer ze zouden dansen en zingen en gelukkig zouden zijn, niet veel dichterbij God zouden staan dan nu waar men plechtig met een zuur gezicht de woorden van de Heren of de woorden van een heer, die meent de woorden van de Heren te spreken over zichzelf, als een verre donder laat rollen, terwijl ze in een innerlijke slapheid zichzelf op de rug zitten te kloppen, tot hij er een lam handje van overhoudt: Je gaat immers ter kerk, dus ben je braaf, ben je goed. Ik geloof dat wat je zegt, dus voor zover waar is dat een mens die getuigt van wat er in hem leeft - onverschillig hoe dit verder gebeurt. - zonder dit aan anderen te willen opleggen, alleen door zijn aanwezigheid, zijn bestaan en het duidelijk maken wat de kracht is waarvan hij leeft, een enorme invloed op anderen kan hebben. Hier geldt immers dat overal waar een harmonische mogelijkheid bestaat, er ook een weerkaatsing van de harmonie zal zijn waardoor een begrip ontstaat dat wel geen algemene versterking van eenvormigheid betekent - wat alleen eigenwaan zou brengen - maar wel een gevoel van verbondenheid.

Vraag: U stelt een keuze tussen een anarchistische samenleving en een gereguleerde. Welke kant gaat het volgens u op?

Antwoord: Als ik uw wereld zie, ben ik geneigd te stellen dat in een steeds meer gereguleerde samenleving zich steeds meer anarchistisch gedrag zich kenbaar maakt. Want niemand houdt werkelijk rekening met anderen, iedereen vecht voor zijn eigen straat en niemand trekt zich iets aan van de regelingen en wetten die voor het geheel bestaan, tenzij hij bang is daardoor zichzelf op de een of andere manier ongenoegen op de hals te halen. Ik zou willen stellen dat grote delen van uw samenleving in feite al anarchistisch zijn. Elke groep denkt immers alleen aan zichzelf en probeert met alle middelen anderen te dwingen deze belangen te dienen. Volgens mij is dit zeker een uiting van een komende anarchie. Als u mij echter vraagt of de geordende samenleving ooit volledig zal verdwijnen, dan meen ik dat dit niet het geval zal zijn. Er is altijd een zekere mate van samenwerking nodig. Zonder dit kan een mens niet bestaan. Laten we echter niet vergeten dat er een groot verschil is tussen een ordening waarin in wezen niemand gelooft en waarvan niemand zich in feite veel aantrekt, én een ordening, gebaseerd op wederkerig begrip, dus in feite een vrijere samenwerking. Samenwerking houdt altijd een mate van orde in, maar deze ordening hoeft niet alleen op macht te vertrouwen en kan evenzeer gebaseerd zijn op begrip.

Zodra we een vorm van ordening krijgen die van bovenaf wordt opgelegd, zien we dan ofwel een algehele onderwerping, maar ook een uitsterven van een groot deel van de persoonlijke mogelijkheden, ofwel een bij eenieder voortdurende minachting van deze ordening, zoals dit in uw land in feite in toenemende mate het geval is. Dan zien we een situatie waarin grotere wanorde kan ontstaan als gevolg van ordenende maatregelen. Kijk maar eens, als men weer bezig is iets in de 'regio' te ordenen, terwijl de mensen niet mee willen werken. Kijk maar eens wat voor vreemde dingen dan worden uitgehaald en hoe nadelig de gevolgen dan in feite blijken te zijn. Het gaat er niet om dat de plannen op zich gek zijn, maar ze zijn voor de mensen niet aanvaardbaar, omdat ze niet in overeenstemming zijn met wat de betrokkenen zelf willen, kunnen en zullen accepteren.

Een voorbeeld? Je gaat zo naar huis. Kijk naar alle geparkeerde auto's. U zult zien dat zelfs nu veel van deze voertuigen volledig verkeerd geparkeerd staan, een teken van minachting voor alle voorschriften. U zult bovendien merken dat verschillende auto's zo geparkeerd staan dat anderen in hun vrije uitrit - garage, bedrijf - worden belemmerd. Veel auto's zullen op plaatsen staan waar een volledig parkeerverbod geldt. En nu heb ik het nog niet eens over auto's die op trottoirs staan, dubbel parkeren en dergelijke. Als u het allemaal registreert, ziet u een patroon dat alleen al op dit punt een volledige minachting van alle ordening betekent.

Het is een wanorde die eigenlijk in zichzelf een nieuwe orde construeert: de zelfzuchtige ordening van de automobilist die alles aan eigen gemak en belang wil onderdanig maken. Als je toevallig morgen in de stad komt, moet je ook eens opletten op het gedrag van de voetgangers. U zult ontdekken dat veel voetgangers ook geen rekening wensen te houden met bestaande ordeningen en regels. Ook bewegen zij zich vaak tegen alle begrippen van redelijkheid en orde door het verkeer en wel ten voordele van - zoals zij denken - hun eigen snellere mogelijkheid om op te schieten. Dit is een eenvoudig voorbeeld dat op veel gebieden zou kunnen worden gegeven. Als de zaken zo gaan lopen, is er iets niet in orde. Ofwel is de bestaande ordening geheel in strijd met het besef van de mensen en moet daaraan aangepast worden, danwel hebben de mensen alle respect voor regels en orde verloren. Maar dan moet je die helemaal wegnemen, zodat ze in de resulterende chaos gedwongen worden hun eigen weg te zoeken. Dan komt vanzelf een nieuwe vorm van ordening tot stand die uit aller erkenning van de noodzaak voortkomt.

Een interessant probleem om zo eens te bezien. Ik denk echter dat ik het hierbij mag laten, wanneer mijn verduidelijking u op zijn minst voldoende is. U wist waarschijnlijk niet dat u in veel opzichten al in een anarchie leeft. De meeste mensen menen dat een anarchie een absolute ondergang van alle gezag moet zijn, dan wel een ideale toestand waarin eenieder alles kan doen en verkrijgen wat hij wenst. In feite is een anarchie een systeem dat steeds weer tot uiting komt in een algehele minachting voor alle bestaande machtsverhoudingen en regelingen, een verjaging van ordening waarbij deze anarchie dus bewust of onbewust een groot aantal van de levensmogelijkheden en voordelen van het huidige bestel verwerpt, ofschoon zij gelijktijdig tracht daarop een beroep te doen. Dit komt in gedragingen tot uiting. Aan deze waardebepaling van de anarchie beantwoorden een groot aantal van uw Nederlandse burgers.

Vraag: Dat pleit toch voor ze?

Antwoord: Mijns inziens niet. Ik geloof namelijk dat de anarchist die bereid is zijn eigen leven te leven, aanvaardbaar is, zolang hij daarmee het leven en de levensvrijheid van anderen niet in gevaar brengt. Ik ben van mening dat dit laatste echter in deze vorm van anarchie in toenemende mate het geval is. Men baseert zich op eigen belang, maar schaadt en beperkt daardoor alle anderen die men zelfs niet wil horen, wanneer ze protesteren.

Dit was dan ons onderwerp dat is uitgedraaid op de vraag: "wat is anarchie en is deze aanvaardbaar?", maar in wezen toch moest handelen over de verwarring der geesten. Verwarring van de geesten blijkt volgens mij ook hier, omdat de mens elk begrip van juiste waarden, van werkelijke en persoonlijke ervaring en ervaringsnoodzaken uit het oog dreigt te verliezen. In een periode van ommekeer, zoals men nu ervaart, zullen hierdoor conflicten ontstaan en mogelijk zelfs rampen plaatsvinden - mogelijk zelfs dichtbij in de tijd. Binnen enkele dagen zult u mogelijk al van de laatste een praktijkvoorbeeld kunnen zien. Je zult voorbeelden zien van rampen en grotere ongelukken die zijn ontstaan, omdat de mensen meenden dat je het zo ook goed kunt doen dat dit nog net kan.

Waaruit mijn conclusie volgt: Tracht zoveel mogelijk jezelf te zijn, zonder anderen te dwingen in je richting van denken, of anderen de kosten te laten betalen voor jouw manier van leven. Houdt altijd rekening met de anderen, maar tracht ook innerlijk tot rust te komen en een eigen evenwicht te vinden. Door deze evenwicht zult u toegang kunnen krijgen tot het grote reservoir van geestelijke mogelijkheden en kennis dat eenieder in zich draagt. Dan kun je harmonieus gaan leven, niet alleen binnen het kader van een beperkte groep, maar in een besepte eenheid van wezen tussen Ik en kosmos. Vanuit die kosmische harmonie zal men de juiste aanpassing, maar ook de juiste mogelijkheden voor het Ik in de mensheid kunnen vinden, zowel als in geestelijk bestaan.

Ik dank u voor uw aandacht.

ESOTERIE

Goedenavond, vrienden.

Zoals gebruikelijk krijg ik weer die onderwerpen toegewezen die mij het minst liggen. Deze keer een esoterische benadering van een probleem, naar keuze aan het einde van de avond.

Nu is dit 'probleem naar keuze' al moeilijk, want ik ken zoveel problemen, dat ik niet weet welke te kiezen. Ik zie overal problemen opdoemen. Toch meen ik dat een van de grootste problemen wel gelegen is in het feit dat we onszelf niet kennen. Dat is vervelend, want wanneer we uiteindelijk aan onszelf worden voorgesteld, schrikken we ons dood. Nu gebeurt dit na de overgang, zodat je daarvan niet zoveel trammelant zult hebben, maar een schok blijft het toch wel.

De innerlijke mens is over het algemeen een werkelijkheid die we ontwijken om de doodeenvoudige redenen dat de erkenning daarvan verplichtingen met zich mee zou kunnen brengen die we niet durven te accepteren, zeker niet wanneer we in de stof zijn. Als ik diep in mezelf zoek, zo sprak een van onze sprekers in het verleden, zo stap ik in een gevaarlijke jungle met tijgers en slangen, kortom een soort klein Artis zonder hekken. Dat laatste is van mij en voorkomt dat ik de hele beschrijving moet citeren. In het begin vond ik deze omschrijving wel vleidend. Ik was per slot van rekening maar een klein ventje, dus het innerlijke bezit van een tijger in mijn tank, een slang, een paar apen en mogelijk nog andere dieren deed me denken: dan ben ik toch nog wel wat waard. Toen ik later echter wat meer over dit beeld ging nadenken, kwam ik tot de conclusie dat die jungle er alleen is, wanneer je denkt dat ze er is. Als je dus denkt dat in je innerlijk tijgers, slangen en andere roofdieren op de loer liggen, lig je in feite te loeren op jezelf. Zo draai je jezelf dan wel een loer, want het is allemaal niet nodig.

Het is niet noodzakelijk om al deze innerlijke gevaren te doorstaan. Het is eigenlijk eenvoudig: Als je niet bang bent van wat je bent, ben je eerst iets. Als je bang bent voor wat je bent, ben je niet wat je moet zijn en word je nooit wat je kunt zijn en zo ben je dan uiteindelijk niets, ook al denk je heel wat van jezelf.

Zo werd het probleem voor mij wat gereduceerd. Ik sprak tot mezelf: laat me die jungle nu maar overslaan en verder werken. Maar toen was er weer een spreker die er een heel trappenhuis bij ging brengen. Deze sprak: In jezelf klim je trede na trede omhoog. De trap die tot in de hemel reikt en bijna oneindig is, voert je dan naar de innerlijke bereiking waarbij je God ontmoet. Dat laatste was me wel: God ontmoeten. Je hoort uiteindelijk zoveel over zo iemand, dan wil je hem ook een keer zien, nietwaar? Maar al dat trappenlopen.... foei. Ik vroeg me af waarom ik tree voor tree verder zou moeten gaan en meende dat, als ik nu niet eens alles zou willen weten, maar alles zou willen aanroepen, ik verder zou kunnen komen. Voor ik het wist zat ik in de lift en kwam zonder meer op de bovenste etage. Ik dacht: hier vind ik vaste God en voelde mij als een kind dat naar Sinterklaas gaat.

Maar neen. Toen ik daar boven kwam, was er alleen maar vrije lucht en licht. Waarop ik me afvroeg: Is dat nu God? Want als je al zoveel moeite doet om in jezelf door te dringen en uiteindelijk boven komt, wil je toch wel weten hoe het nu is. Mijn conclusie: Dit was God niet, maar een vrijheid waarin ik eerst echt mezelf kon zijn. Om een lang verhaal kort te maken, want ik wil jullie niet vervelen met mijn innerlijke ontwikkeling, hoewel ik innerlijk wel redelijk ontwikkeld ben: ik wilde geen vogeltje zijn en vliegen, ik wilde ook geen engeltje zijn - zo braaf voel ik me niet - maar toch kon ik plots vliegen waar ik wilde. Ik dacht meteen: nu ben je vrij, je kunt gaan waar je wilt en had wel enige aandacht voor bepaalde dingen waarbij ik zal bekennen dat mijn aandacht ondanks alle geestelijk streven nogal materialistisch was. Ik wilde een paar mensen nog wel eens zien en vloog dus naar een bepaald vertrek. Ik kwam er inderdaad, maar niemand keek naar mij. Niet erg gezellig dus. Toen elders eens gekeken.

Maar ook dat was niet bepaald een succes. Alles was nog alleen gevoel, ik kon niet genoeg begrijpen. Ik zweefde door de ruimte waarin allerlei dingen waren die ik niet kon zien, horen of begrijpen, maar waarvan ik wist dat ze er waren en die dingen maakten me blij. Nadat ik weer een paar van die blijmakers was tegengekomen, sprak ik tot mezelf: dan moet er toch ergens ook iets zijn wat ik kan begrijpen.

Ik keek naar mezelf. Wil je geloven dat ik bijna tot in de stof was teruggevallen? Ik zag dat ik wel heel erg leek op mijn blijmakers: onzichtbaar, onverstaanbaar en toch aanwezig. Vooral dat 'onverstaanbaar' stak me erg. Eerst toen ik dit omtrent mezelf ging accepteren, kon ik ook de rest beter accepteren. Ik kwam tot de conclusie dat God eigenlijk overal was. Wat een zeldzame geschiedenis is, maar toch heus waar is gebeurd. Net zo waar als dat verhaal over die boer. Want het is nog steeds mijn grootste vreugde dat ik die man veters heb kunnen verkopen voor zijn zondagse klompen. En dat wil ik ook nog weten, zo nu en dan. Per slot van rekening zat je in de handel of niet. Ik heb in de handel gezeten, ik heb wel eens zonder handel gezeten. Ik heb zelfs gewoon 'gezetten', want dat komt alles voor in een mensenleven. Maar het gevoel van vrijheid en geluk dat ik in mezelf vond, werd na mijn zelferkenning langzaam maar zeker tot begrip. Ik ging dingen begrijpen, zonder dat ik bewust iets had geleerd. Daarom is mijn conclusie ten aanzien van de esoterische bewustwording de volgende: Wanneer je eerst eens in je gevoel het hoogste en de vrijheid van het hoogste kunt accepteren, komt de rest vanzelf. Je kunt het je dan gemakkelijk maken: je hoeft niet door de diertuin te worstelen, je hoeft niet de trap op. Je stapt eenvoudig door naar het begrip: In mijzelf is de waarheid, je stapt in de lift en wacht maar af wat het wordt. Dan kom je terug op je uitgangspunt en moet je dan toch de trap af. Want je moet leren alles wat je hebt beleefd waar te maken. Ik heb echter een ontdekking gedaan: Ook in deze innerlijke bewustwording is het gemakkelijker de trap af dan de trap op te lopen. Dus wat dat betreft had ik zeker een goede keuze gemaakt.

Nu weet ik natuurlijk niet, of je in je bewustwording er innerlijke diertuinen op nahoudt, of aan hoogbouw doet of zo. Of mogelijk zelfs een televisietoren of zo, wat hoog is in uw dagen, zelfs bij de belastingen. Een ding weet ik echter wel: Je moet vanuit jezelf naar de vrijheid die ook de waarheid is. Dat is geen kwestie van weten en precies kunnen uitleggen, maar van ervaren. Het is de ervaring waardoor het weten dan eenvoudig wordt geboren, terwijl het op zichzelf vreemd genoeg niet altijd ook tot de ervaring blijkt te voeren. De hele situatie, zoals ik u die over mezelf schetste, is een situatie die volgens mij voor alle mensen evenzeer bestaat. Er zijn mensen die het geduld hebben om te wachten. Als ze dit geduld hebben zonder daarbij op een gegeven ogenblik te zeggen: het interesseert me niet meer, dan komt er steeds weer een ogenblik waarop dit geduld wordt beloond. Maar de mensen die precies willen weten hoe alles gaat en die alles van hun innerlijk bestaan willen uitstippelen, blijken in de praktijk steeds weer op moeilijkheden te stuiten.

In jezelf ligt voor jou persoonlijk de grootste waarheid en het grootste Licht. Als je dit Licht vindt, is de waarheid daarmee verbonden. Als u ook bezig zou zijn met het werken aan uw innerlijke bewustwording, zou ik willen vragen: Wat doet u? Keer je in jezelf en probeer je daar God, kracht en dat vreemde gevoel te vinden waar langzaamaan begrip uit voortkomt? Of ben je druk bezig met het leren van lessen? Als je druk bezig bent met het leren van lessen, kom je er waarschijnlijk ook wel, maar dan heb je toch wel heel veel geduld nodig. Als u echter in uzelf het gevoel van eenheid met het Al weet te bereiken, zo komt daaruit de wijsheid die u nodig hebt en krijgt u alles als het ware in een soort verpakking. Overigens gebruik ik die laatste term die aantoonde dat ik ook met de handel bij probeer te blijven, onder voorbehoud. Weet je wat tegenwoordig een 'package deal' is? Het is een methode om een enkel waardevol ding met veel niet waardevolle dingen zodanig te verkopen dat iedereen denkt dat hij er een koopje aan heeft. Soms denk ik wel eens... Maar nee, ik ben toch niet te vroeg geboren. Want anders zou ik in uw dagen zo gemeen zijn geweest dat ik het ver zou hebben gebracht. En het is de vraag, of ik dan niet geestelijk voortdurend op een schopstoel zou hebben gezeten. Neen. Ik houd het toch maar bij wat ik geweest ben....

Nog enkele punten waarop ik u zou willen wijzen: Degene die voortdurend spreekt over zijn geestelijke bewustwording, is als iemand die reclame maakt voor een merk zonder te weten wat het artikel is.

Veel mensen willen de krachten van de geest in zichzelf verzamelen, maar slagen er niet in, omdat de kracht van de geest in de mens eerst actief wordt, wanneer je leert haar weg te geven.

Als je meer wilt zijn dan een ander, word je alleen maar meer in negatieve zin. Hij die de moed heeft om de mindere te zijn, vindt echter zoveel meerwaardigheid en kracht in zichzelf dat hij uiteindelijk tenminste de gelijke van anderen in positieve zin wordt.

Als je alle dingen doet alsof ze een deel van jezelf zouden zijn, zul je daarmee de dingen waarlijk deel van jezelf maken. Als dan je werk niet van je houdt, weet je tenminste zeker dat je zelf ook niet deugt.

Tenslotte: De eeuwige waarheid is dat je deze waarheid wel kunt beleven, maar niet volledig kunt kennen.

Wat enkele mooie punten. Wanneer je die allemaal voor jezelf praktisch gebruikt, kom je tot een gedrag dat leidt tot esoterische bewustwording, tot een zekere mate van zelfkennis en je bovendien de kans geeft om je innerlijke krachten eens naar buiten te laten schijnen.

Want ik vind het meest beroerde van sommige mensen die innerlijk verlicht zijn, nou dat ze zich gedragen als een schemerlamp, terwijl ze zich als een schijnwerper zouden moeten gedragen. Want het Licht dat in je is, moet je echt delen met de wereld, niet zoveel mogelijk verhullen en zo nu en dan een enkele straal laten ontsnappen, ook al lijkt dit laatste veel gezelliger. Waarmee ik dan mijn poging tot esoterie beëindig. Maar ik heb nog wat tijd over en wil daarom mijn spelletje even spelen. Ik zal op mijn manier bepaalde dingen overschrijven, wanneer u mij tenminste onderwerpen geeft.

Wandelstok: het houten been dat de mens gebruikt, wanneer zijn eigen benen het niet meer schijnen te houden. Daarnaast een renormeer-voorwerp voor oudere heren. Maar ja, tegenwoordig zijn er geen oude heren meer, maar alleen jonge opa's.

Wijsheid: datgene wat je bezit op het ogenblik dat je niet probeert om wijs te zijn, maar jezelf wil zijn in eenheid met het Al. Wijsheid is zeker niet datgene wat je anderen als zodanig aan pleegt te bieden, want dat is in feite een vorm van eigenwijsheid, ook al wordt het vernoemd als kosmische leer.

Kracht: datgene dat de meeste mensen denken te hebben, tot ze haar nodig hebben.

Schoonheid: de illusie die een mens koestert als hij zichzelf in de spiegel ziet.

Topsport: een vorm van sport die beter betaalt en minder sportief is.

Mode: de gimmick waarmee men de mensen er toe brengt alles wat bruikbaar is, af te danken ten voordele van andere dingen die minder bruikbaar zijn, maar wel nieuw.

Bestand: het beslag van een mislukte koek die een aantal heren aan de wereld willen opdienen.

Openbaar vervoer: de nieuwste vorm van het haringpakkersgilde.

Minister-president: de misthoorn op het schip van de staat.

Informateur: iemand die uit veel vragen niets weet te maken.

Dijenkletser: een grijs die dermate onbeschaafd is dat de meeste mensen zich daarover verheugen.

Godsdienst: een methode om God te eren volgens een bepaald systeem waarbij God op den duur minder belangrijk wordt dan het systeem, tot het systeem overblijft en God naar elders vertrekt.

Masker, dogma: Een masker is over het algemeen het gezicht dat de mens de buitenwereld toont en een dogma is de leerstelling die zo onbewijsbaar is, dat je haar moet stellen als een

kosmische waarheid die bij niet accepteren een verdoeming met zich brengt, om het aanvaard te krijgen.

Harmonie: de eenheid waarin men zonder conflict met anderen samengaat, zonder daarbij eigen kwaliteiten of eigenschappen te verliezen.

Carnaval: het ogenblik in deze wereld dat de mensen voor hun masker een masker binden en zo zichzelf durven te zijn.

Jaloezie: een ding met spleetjes waar mensen graag doorheen loeren, maar ook een emotie die ontstaat uit een onzekerheid die men zowel omtrent zichzelf als omtrent de partner pleegt te koesteren.

Haast: datgene wat alle mensen hebben, wanneer het niet nodig is.

En daarmee moet ik eindigen. Goedenavond.

d.d. 19 januari 1973